Ч. 102 (10.779). Львів, середа 12. травня 1926. Poсztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Уряд суспільно-політичної реакції.

Втретє у влади. — Жагуче бажання власти. — Склад кабінету суспільно-політичної реакції. — Заява премієра Вітоса. — Становище Пілсудського. — Лівиця киває пальцем у чоботі.

Варшава, 11. травня.

Нарешті польський державний корабель одержав свого керманича. Є ним ватажок „Пяста" посол В. Вітос, який у третє приходить до керми у відродженій Польщі. Ще перед димісією уряду Скшинського, пос. Вітос руками й ногами відмахувався від влади. Та з хвилею уступлення Скшинського запалав таким жагучим бажанням мати реальну владу в руках, що аж за третім разом здійснив своє бажання.

Після невдачі Влад. Грабського пос. Вітос за ініціятивою правиці предложив президентові такий склад уряду до затвердження:

Вінкентій Вітос — премієр, Моравський — керовник мін. загран. справ, Здзеховський — мін. скарбу, Стан. Грабський — мін. просвіти, Смульський — мін. внутр. справ, Звєжинський — віцемін. внутр. сп. ген. Мальчевський — мін. військових справ, Осєцький — мін. промислу і торговлі, Кернік — мін. хліборобства, Радван — мін. зем. реформи, Хондзинський — мін. залізниць, Пєхоцький — мін. справедливости, Янковський — керовник мін. праці, Рибчинський — керовник мін. суспільних робіт.

Президент лісту підписав. Як бачимо персональна зміна теперішнього уряду в порівнанні з попереднім та, що уступив: Скшинський, Рачкевич і ген. Желіговський.

Одержавши затвердження свого кабінету, пос. Вітос, маючи замір аж на другий тиждень станути перед соймом, покищо зложив таку заяву для ужитку преси:

„Уряд, який я створив, подиктували мені конечність, а не бажання влади, що в Польщі — головно в теперішніх часах і теперішніх умовинах — зовсім не є приємна ані притягаюча, а яка у нас дуже часто випадає з рук на вулицю. Доказом цього є остання криза. Йдуть намагання представити мій кабінет, як уряд провокації і боротьби. Ніщо не може бути більше фальшиве. Уряд створено для всієї держави, а не для політичних партій. Маю щирий намір вести акцію, щоби поширити підстави уряду і втягнути до співпраці всіх тих, що будуть здатні побороти дрібничковість і станути в спільному ряді для добра держави".

Марш. Пілсудський, який Вітоса віддавна має в печінках, своїм звичаєм користується пресою, щоби висловити свій погляд на цей уряд суспільно-політичної реакції. В звязку з поголосками, немов то Вітос порозумівався з Пілсудським у справі обсади теки мін. військових справ, цей останній дементує ті поголоски та заявляє, що є змушений вести боротьбу з партійним розгардіяшом замісць вернути до війська.

Таксамо представники лівиці (лівого бльоку) відбули нараду, після чого видали комунікат, в якому гостро виступили проти нового видання Хієно-Пяста. Уряд Вітоса, як твердить комунікат, є урядом визиску трудящих мас, урядом катастроф у закордонній політиці, заломанням оборонної сили держави та повної перепони у відбудові господарського життя Польщі.

Уряд Вітоса спирається на партіях т. зв. кадовбового кабінету Скшинського з додатком 19 голосів ХН. (Дубадеків-монархістів).

Реорґанізація Ради Союза Народів.

Склад комісії. — Явність засідання. — Становище делеґатів. — Сема сесія Союза Народів.

Женева, 10. травня.

Нині зібралося тут конституююче засідання комісії для розглянення справи перебудови Ради Союза Народів. До комісії входять: нім. амбасадор фон Геш, Лє Бретон (Аргентина), Д' Брусер (Бельгія), Монтарахос (Бразилія), Гао-Гасін-Чу (Китай), Роберт Сесіль (Англія), Папатіос (Еспанія), Поль Бонкур (Франція), Шіяльоя (Італія), Матсуда (Японія), Сокаль (Польща), Зеборг (Швеція), Мотта (Швайцарія), Веверка (Чехословаччина), Гуані (Уругвай). Предсідником вибрала комісія союзного радника Мотту. Наради потривають з тиждень.

На внесення льорда Роб. Сесіля засідання спец. комісії для розглянення справи складу Ради Союза Нар. буде явне. Р. Сесіль в імені англійського уряду заявив, що Англія противиться всяким радикальним змінам у складі Ради. Можна вводити розважні й повільні зміни. Шіяльоя заявив, що не слід усувати ріжницю між постійними й непостійними членами Ради, заявився за збільшенням складу Ради найбільше на 2—3 місця. Папатіос вказує на вагу однодушности в Раді. Гуані зазначив, що держави центр. Америки були проти ділення членів Ради на постійних і непостійних. Всетаки бесідник не заявляється тепер за усуненням того ділення.

На пополудневім засіданні Поль Бонкур заявив, що збільшення ради було би лише продовженням дотеперішнього поступування, бо вже від 1921 р. Раду реорґанізували в цьому напрямку. Збільшена Рада буде дійсно представництвом Зборів. Тепер не підношено справи збільшення постійних місць крім Німеччини. А треба вже тепер обговорити, яке слід ухвалити рішення в справі збільшення непостійних місць. Можна то узгляднити негайно і незалежно від порядку, в якім будуть обіймати ті місця. Конче треба узгляднити географічні умовини поодиноких держав, так щоби географічні групи були заступлені в Раді.

Віцеграф Іші, предст. Японії, теперішний предсідник Ради Союза Народів скликав VII. сесію Союза Народів на 6. вересня 1926 р.

Ґенеральний страйк в Анґлії.

Млинарі і електромонтери в страйку, почтарі за страйком. — Труднощі з апровізацією. — Страйк копальняних робітників в Австралії. — Солідарність англійських тредюніонів. — Власними силами. — Сутички з поліцією. — Заява Болдуїна. — Відповідь тредюніонів.

Льондон, 10. травня.

Ґенеральний страйк в Англії загострюється. В останніх днях приєдналися до страйку млинарські робітники. Поширюється також страйк серед робітників електрівні. Серед почтарів дається завважати також наклін до страйку.

Апровізаційна акція міста натрапляє на щораз більші труднощі. Вчора з великим трудом виладовано транспорт муки, призначений для населення на кілька днів.

В звязку зі страйком в Англії, вибух страйк копальняних робітників в Австралії в півн. смузі провінції Валії. До страйку стануло около 40 тис. осіб.

В наслідок письма ґенеральної ради британських тредюніонів до ірляндських тредюніонів в справі перешкод висилки харчів до Англії, порт в Деблині нечинний. Пароходи з транспортами збіжа здержані.

Проводирі страйку відкинули грошеву поміч німецьких комуністів, заявляючи, що на разі зможуть удержатися в страйку в власних силах.

На основі виїмкового закону, поліція арештувала в Уелінг двох провідників страйку, а саме Льоткера, б. кандидата на посла, мера міста Саут Шільдса та Гаррі Бултона, голову окружної міської ради Бледен.

В Гуль, в звязку з сутичками з поліцією, арештовано 22 особи. В Мільденбург товпа ранила поліціянта.

Премієр Болдуін заявив знову, що навязання переговорів можливе є тільки тоді, коли конгрес тредюніонів відкличе ґенеральний страйк, який вважає визовом, киненим під адресою уряду.

У відповіди на це заявив конгрес тредюніонів вдруге, що боротьба є чисто економічною.

Біржа.

Гроші.

Курс варшавської біржі був 10. V. незмінений, а саме 10·40. Банк польський платив за доляри і девізи 10·38. Поза біржею долар почався курсом 10·68 і в міру падав. Пополудні на вістку про ужонституування кабінету витворилася слаба тенденція і продавали доляри по 10·50 при нестійкій тенденції.

На львівській приватній біржі доляри американ. 10·55—10·60, доляри канад. 10·35—10·40, корони чеські 0·26·50—0·26·75, корони австрійські 0,00·00—0,00·00, франки французькі 0·31·00—0·31·50, франки швайцарські 1·75—1·80, фунти штерл. 47·00—47·50.

Золото: 20 корон 40·00—41·00, 20 франків 37·30—38·00, 20 марок 45·00—46·00, 10 рублів 54·50—55·00.

Срібло: Корона австрійська 0·75—0·80, 5 корон австрійських 4·00—4·20, фльорені австрійські 2·00—2·10, рублі 3·30—3·40, копійки за рубель 1·65—1·70.

Рятунок нац. меншин.

Львів, 11. травня 1926.

Проф. д-р Брокгавзен зацікавився недавно найбільшою раною на тілі повоєнної Европи, — справою національних меншин. На 450 мілійонів Европейців маємо понад 36 міл. національних меншин. На жовтневому конгресі 1925 р., на який не були запрошені всі нац. меншини, всетаки явилися представники 33 нац. меншин, заступаючи понад 30 міл. Европейців. В те величезне число неволених не входять конфесійні меншини (Жиди й Магомедани), далі Ірляндці та народи радянської унії (поза пануючими Москалями), які згідно з теперішнім станом є фактично нац. меншинами.

Таким чином кожний десятий Европеєць є неволений. З кожної держави, яка має щастя „опікуватися" нац. меншинами, знімаються безупинні жалоби, гіркі нарікання, важкі проклони. Національний гніт, культурний упадок, економічний визиск, нестримний розгін нищення, денаціоналізація, — ось що є признакою життя-буття нац. меншин. Дитині віднімається матірню мову, дозрілій людині історію її народу, її поетів і національних пророків, старцеві надію на дальший розвиток, просто на продовження його племени.

Щож довело до такого стану, що його спричинило? Хоч як комічно це виглядає, то всетаки правдою є, що тому сталося так, що бажалося противного. Найідеальнішою метою світової війни було створення й забезпечення державної самостійности поневолених народів. Кожна нація повинна була творити державу, яка обіймала б по можности всіх конналіоналів. Повне розмежування національних територій ледве чи було можливе, але побідники — замісць змагати до такого розмежування, спричинили ще більше перемішання. Діспропорція між надіями і жахливою дійсністю спричинила те нещастя, яке сьогодня є млинським каменем повоєнної Европи. Ще більшим нещастям повоєнної Европи є змагання новостворених, національно-мішаних держав стати державами однородно-національними. Всю свою енергію і політичну мудрість повертають вони на денаціоналізацію національно-чужих елементів.

Нац. меншини існували й давніше. Та вони були громадянами того самого рівня, що й інші. Коли були пригноблювання й упосліджування, то — зовсім природно — були вони проявою несправедливости. Давніще держава і нація, особливо в середущій і східній Европі, не покривалися зі собою. Тепер більші й менші побідники базують існування й оправдання існування держави на ідентифікації держави і нації. Нові, „національні держави" побачили в „чужоплемінцях" чужий елемент, який знищить є їх завдання і призначенням. Розуміється, при встановлюванні кордонів вони пожадливо витягали руки по чужу територію, але загарбавши її, постановили перевести асиміляцію її населення.

Звідсіль розвинулося все инше. Зовсім природно, що засуджена на смерть національність, ніяким чином не може вдобути з себе й розвинути державного почування; в о н а м у с и т ь б у т и і р р е д е н т и-

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

за ним. Вікна з чудовими малюнками роками немиті, мури вкриті цвіллю, мармурові стовпи порепані, славна мозаїка надпсована краплями, що продираються крізь склепіння церкви. Окрема урядова комісія ствердила, що для відновлення собору треба би чимало грошей і часу.

— **Музей Революції УСРР.** На затвердження президії ВУЦВК-у внесено проєкт постанови про Музей Революції УСР. Згідно з тою постановою Музей Революції находитиметься при Президії ВУЦВК-у й матиме завдання збірати памятники революції та освітлювати історію робітничого і селянського революційного руху. Зокрема, на Музей Революції покладається обовязок збірати, систематизувати, вивчати та переховувати всякі документи та матеріяли про революційний рух та про життя і творчість діячів революції, влаштовувати постійні та тимчасові виставки, лекції та розмови, видавати та поширювати фотографічні знимки, а також обмінюватися матеріялами з иншими музеями, як УСРР так і союзних республік. Музей Революції утримуватиметься на державному бюджеті й відатиме ним Музейна Рада.

— **Конкурс на музичні твори.** Вищий Музичний Комітет розробив умови конкурсу на музичні твори присвячені 10-тим роковинам Жовтневої Революції. Останній термін подачі матеріялу 1-го травня 1927 року. Премія за симфонічні твори призначена від 300 до 500 карб., а за хорові та романсові від 75 до 100 карб.

— **Пригадка всім правникам.** Гурток основників Правничого Часопису пригадує всім правникам, що речинець зложення зачетів на видавництво часопису минає з днем 15-го травня (мая) ц. р. і просить тому всіх тих, хто ще не зложив на рахунок передплати заявленої квоти пять американських долярів, надіслати якщо не цілу квоту, то хоч частину, щоби вже в цім місяці можна приступити до видання першого числа. Гроші посилати до Союзу Українських Адвокатів, Львів, вул. Руська, ч. 20/I. 1—1

Жіночий Зїзд.

Зібрання делеґаток „Союза Українок“ у Львові*).

Рік річно від Всеукраїнського Жіночого Зїзду 1921. збираються весною делеґатки жіночих краєвих товариств у Львові, щоби підвести підсумки, поділитися взаємно досвідами і знайти нові засоби праці посеред жіноцтва і для нього. Збори 18. квітня носили наскрізь діловий характер. 37 делеґаток з краю, зацікавлені нарадами, не розлучалися цілий день, а навіть протягом спільного обіду йшла жива виміна думок, запити і поради, взагалі, завязувалися ближчі знакомства.

На цьогорічнім зїзді виразно зазначилася начеркнена пять літ тому і розпочата в часі головування п. Константини Малицької культурно-освітна жіноча праця, фаза відновлювання завмерлих жіночих товариств і основування нових. Борщів зумів майже зразково зорганізувати міщанське жіноцтво; Коломия виданням „Жіночої Долі“ стала духовим осередком всіх жіночих товариств працюючих передусім над згуртуванням сільського жіноцтва, крім цього занялась удаштуванням господарської школи в Корщеві спільно з „Просвітою“ та почала в широких розмірах організувати Покуття; Копичинці організують кооперативи, до яких часто дають почин жінки-селянки, а навіть нераз належать до проводу і розбуджують сильне заінтересування щонедільними популярними викладами; Клепарів гуртує перед усього жіночу молодь і особливу увагу звертає на фізичне виховання своїх членів, плекаючи всякого рода спорти; Станиславів спільно з „Просвітою“ єднає селянок та переводить першу спробу кухарського курсу на селі з повним успіхом; Стрий веде успішно літні діточі садки. У стрийськім повіті завязується сільський жіночий пластовий гурток а з одного свідомого села вислало жіноцтво власним коштом одну жінку на державний курс повитух у Львові; Перемишль проводить вже пятий нижчий курс крою і шиття, а четвертий вищий, де подає загальні освітні відомости з кооперації та домашнього господарства і в цей спосіб заспокоює потреби інструкторок у цілому краю. Цікавою новиною, гідною наслідування, є театральні вистави міських дітей для сільських; Дрогобич розпоряджує великою діточою і популярною бібліотекою і допомагає у веденні дешевої кухні для молоді, опікується дівчатами з польських шкіл; Тернопіль при жвавім гуртуванню сільського жіноцтва, веде молочню для бідних дітей і системою „пяток“ курс для анальфабетів. Оба останні жіночі товариства дали почин до осування в своїх містах жіночих кооператив „Труд“, які з розмахом розвиваються; Сокаль і Яворів починають культурно-освітну працю на селах; одинокий повіт Рава Руска міг вказати на співпрацю сільських інтелігенток.

Як давніше, так і тепер, веде жіноцтво богато добродійної праці: збірки на Рідну Школу і на інвалідів (Рогатин і др.), ведення захоронок, (Яворів, Станиславів, Рава Руська і ин.) часто управа нерухомим майном, опіка над бідними дітьми і сиротами (Сокаль, Перемишль, Тернопіль і ин.), над служницями (Самбір, Дрогобич, Тернопіль і ин.) та опіка над могилами полеглих у визвольній боротьбі.

Збори вислухали інструкцій голови організаційної секції п. Шепарович і змінили ряд постанов правильника про спільні взаємини. Одноголосно приняли внесок, що в місцевостях, де істнує жіноче товариство, не треба засновувати жіночих гуртків при якійнебудь установі. Ухвалили внесок п. М. Рудницької про потребу участи жіноцтва в політичних партіях, та признали як зайве і шкідливе творення осібних жіночих гуртків при партіях.

П. Струтинська подала в своїм рефераті огляд праці на освітнім полі, підчеркнула велике значіння жіночої преси, зосібна „Жіночої Долі“, потребу жіночих віч, освітних відчитів для сільського передміського жіноцтва. В дискусії п. Конрадова звернула увагу на потребу зразкових рефератів, а п. Донцова на нові засоби освітної праці: курси освітні або або практичні під інтеліґентським проводом і спільноти праці самоосвітні з вказівками від централі. Також вказала на виринаючу потребу інструкторок для організаційної праці при жіночих товариствах.

З великим заінтересуванням вислухали реферату п. Завадської „Шляхами жіночого руху“, в якім прелеґентка вказувала на всі нові здобутки жінок у напрямі фактичної рівноправности в американських, европейських та екзотичних країнах.

Пізним вечером розійшлися учасниці зїзду в внутрішним переконанням, що їх праця бодай у майбутности принесе нові культурні цінности українському народові, так само, як колишні гасла воюючого фемінізму проклали шлях до великих змін у культурнім житті цілого людства.

Зацікавлена.

*) З причин від Редакції незалежних поміщаємо цей звіт дещо спізнено. Всеж таки порушені на зїзді питання не тратять своєї актуальности. — *Ред.*

Зі спорту.

Спорт і інтелґенція.

Найбільше занедбаним у нас було до тепер виховання фізичне. Твердили звичайно, що треба різьбити характер в людині — а не звертати уваги на здоровля. Цілу увагу і знання посвячувано тільки на розвиток ума — а на гармонійний розвиток духа і тіла звернено увагу щойно в останніх роках перед війною і то лише серед молоді, а серед загалу інтеліґенції вважається ще й тепер фізичні вправи і спорт за пусту — діточу гру. Коли инші народи поважають і високо цінять фізичне виховання, та спорт, то ми байдужне, а навіть з упередженням дивимося на нього. Не хочемо зрозуміти того, що наука, мистецтво, — руханка і спорт є сушільно зі собою звязані. Кожний знає, що найбільший розвиток грецької культури припадає на часи найкращого розвитку руханки та спорту. Та ми не хочемо цього розуміти. Ми просто боїмося спорту, як чогось непевного і небезпечного. Але коли возьмемо під увагу власне теперішні так важкі умовини нашого життя, по довголітніх війнах, які виссали всі фізичні сили нашого народу — то прийдемо до пересвідчення, що ми повинні у власному здоровому національному интересі і мусимо занятися зі спортом та руханкою.

Занятий щоденною працею наш інтеліґент не спостерігає навіть, як з дня на день його енерґія уходить. Одностороннє умове напруження, незгідне з законами природи, ослаблює нерви і часто можна заобсервувати, що найкращі одиниці нашого народу через одностороннє перепрацювання ума відходять від нас, а вже в кращім випадку тратять творчу енерґію. В теперішній добі такі випадки можна помітити часто, бо духове перепрацювання помножується ще й наслідком невідповідного харчування. Такі умовини життя нашої інтеліґенції спричинюють часто, що гарні пляни, надійні кличі остають не здійсненими задля недостачі залізної витреваности, якої може надати тільки фізично й морально здоровий спорт.

Працю інтелекту треба гармонізувати з працею мязовою, вправляти духа, але також і тіло, а через вправи одного й другого помножиться енерґія та сила, і тоді запанує гармонія духа й тіла.

Річ ясна, що ті, котрі ніколи не думали про фізичні вправи і спорт, а сьогодня є вже в старшому віці, не легко зможуть доконати такої революції в своєму щоденному життї.

Як у всіх ділянках людського життя так і в даній початок все буде важкий. Але хто вже раз збудить своє тіло із фізичного лінивства і стане систематично займатися руханкою та спортом, той відчує їх додатній вплив на своєму організмі, той полюбить спорт і стане вірним засаді: „через рух — до життя“.

Кожному інтеліґентові потрібний спорт і руханка. Інжінер, адвокат, літерат, торговець і инші, всі вони мають великий гріх супроти природи, коли легковажать фізичні вправи і спорт у щоденному життї. Інжінерові при будові машини, мостів чи будівель є потрібна справність і фізична сила не менше, як літератові чи урядникові, що засиджується за письменницькою чи канцелярською роботою.

К. Муль-вич.

Посмертна згадка.

Дня 1. травня ц. р. помер в учительській Санаторії в Закопанім товариш **Шумейло Микола**, учитель народньої школи у Вроньску.

Яко товариш лишив по собі найліпшу память серед учительства. *Огнишко Зв. П. Н. Ш. П. Відава, пов. Ласк*, 1698 1—1

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Дм. Котка.
Середа 12.V. Стрий.
Четвер 13.V. Сколе.
Пятниця 14.V. Долина.
Субота 15.V. Долина.
Неділя 16.V. Калуш.
Понеділок 17.V. Станиславів.
Вівторок 18.V. Станиславів.
Початок о год. 8·30 вечером. Ціни сильно знижені. 1659 7—7

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

тільки в крайному випадку передбачувало введення диктатури, приступив суд до переслухування свідків.

Свідок ґен. Шептицький, б. міністр зізнав, що в 1923 р. знайшов літом у свому помешканні бляикети, відозви і програму ППП, але викинув їх до коша. По кількох тижнях просив його телефонічно розмовитись у приватному помешканні полк. „Чолови" (Ґорчинський). По кількох днях явився в нього Ґорчинський з Пенкославським. Вони оба говорили багато про завдання організації ППП., про повалення уряду, про арештування і про наміри арештування й самого ґен. Шептицького, потім говорив ґенерал ще раз з Пенкославським телефонічно в часі краківських подій. Шептицький заперечує твердження Пенкославського про те, немов би він дав свою згоду стати в останній хвилі на чолі організації.

Ґен. Жуковський дістав відозву ППП. п. н. „Патріота польскі", яка йому подобалася. Він обіцяв Пенкославському співпрацю, але до організації не вступив. Бував на зібраннях організації у ґен. Мацевича, кс. Орачевського і Міхаловського. Свідок чув, що ґен. Прокопович дістав таку саму пропозицію, але заявив: „я за старий, я міг би стати хіба королем".

Свід. інж. Павлі каже, що вступив до орґанізації за намовою Ґорчинського і запевняє, що до неї належать Тромпчинський, Корфанти, Стронський і ґен. Галлер.

Св. Одембський каже, що вступив теж до ППП. за намовою Ґорчинського і складав присягу. Разом з ним складав присягу якийсь офіцир у мундурі. При присязі були Міхаловський і ксьондз Орачевський. Цей останній виголосив проповідь, в якій закликав, щоби „до справи приступали люде чистого серця". Будучи особисто в мін. Керніка, на запит того останнього, чи належить до ППП., відповів, що хвилево не належить, але „буде належати цілою душею".

Св. ґен. Мацевич заявив, що до ППП. належав і складав присягу, бо думав, що ППП. є протикомуністичною орґанізацією. Свідок знає, що до організації належав ґен. Врочинський і ґен. Жуковський. Диктатуру мали встановити в останній хвилі. Складаючи присягу, свідок бачив там офіцерів і рядових жовнірів. Виступив з організації під впливом ґен. Довбур-Мусніцького.

Свідок капуцин кс. Зонтаг відбирав на просьбу Ґорчинського присягу спершу в Варшаві а потім в Ломжі, де мав сформувати відділ ППП. Коли до нього дійшла вістка про те, що до ППП. належать комуністи, він виступив.

Свідок кс. Орачевський зізнає, що до орґанізації не належав і присяги не складав. Його виїзд до Америки не мав нічого спільного з ППП. Свідок розказує багато про свої заслуги і працю для Польщі, заявляє, що все співпрацював з кожним урядом і з обуренням висказується про ті клевети, що їх пускали „злі язики" на його адресу, немов би то він їздив до румунського короля та оферував йому польську корону. До нього зголосилися були свого часу члени ППП. ґенерали Врочинський, Мацевич і Прокопович разом з Пенкославським. Всі вони вели розмову на біжучі політичні теми і свідок порушив справу порозуміння з урядом. В тій ціли запровадив Пенкославського і Врочинського до міністра Ґломбінського. Підкінець стверджує, що „ціла справа ППП. не представляється поважно". На запит прокуратора, чи належав до Головної Ради ППП., відповідає, що формально не належав, але знає, що в організації надали йому псевдонім „Тен", яким підписали без його відома й згоди програму організації".

На розправі виявилося, що для ППП. дав грошеву допомогу брат ґен. Шептицького граф. Олександер Шептицький.

Орґанізаційно-політичний рух.

Довірочна нарада У. Н. Д. О. в Підгайцях.

7. травня відбулася в Підгайцях довірочна нарада мужів довіря У. Н. Д. О.

Проводив о. Токар (заст. селянин Амвр. Моравський з Завалова). Секретарював Гр. Сеньків. Організаційний статут пояснював адв. д-р Гр. Стецюк, про завдання партії реферував п. М. Струтинський зі Львова.

Хоча нарада відбувалася на основі § 2, місцеве староство прислало комісаря Копецького, який через цілий час робив записки. Підчас дискусії, коли референт зі Львова давав пояснення до деяких точок програми У. Н. Д. О., комісар перебивав, мовляв — бесідник підбурює. Головно не подобалися йому інформації, яким чином так багато землі опинилося в руках польських поміщиків.

На нараді вибрано тимчасову політичну управу повіту, до якої ввійшли:

о. Остап Гайдукевич з Носова (голова), д-р Гр. Стецюк (заступник голови), Гр. Сеньків (секретар), Гр. Скаскін з Божикова, о. Літинський з Телячого, Амвр. Моравський з Завалова. Зах. Сена з Новосілки, нотар Ст. Левицький, д-р Е. Ловицький і о. П. Каблак з Бокова, а як заступники: Юр. Содомора з Богатковець і Гавр. Романків з Мужилова.

Управа поділила поміж себе повіт, вирішуючи скликати по селах довірочні наради і приготовити в найближчих тижнях ґрунт до скликання Повітового Народнього Зізду.

Сензаційне вбивство в Жовкві.

Сержант вбиває полковника і другого сержанта.

В суботу, дня 8. ц. м. попол. в касарні 6. п. кінних стрільців у Жовкві трапилась крівава драма. Після зібраних вісток представляється вона так:

Полковник Обєдзінський, відбуваючи інспекцію касарні, ввійшов до стайні, де не все найшов в порядку. Коли за те зганив сержанта Кісілевського, цей у хвилі як полковник обернувся до нього плечима і виходив — стрілив до нього два рази з револьверу. Тяжко ранений полковник міг іще перебігти кількадесять кроків, та упав при брамі другої стайні і стратив притомність. Після першої лікарської помочі полковник помер. В часі, коли рятували полковника, сержант Кісєлевський побіг з револьвером у руках до третьої стайні і тут, стрінувши сержанта Гадомського, застрілив його, з докором, що він постійно робив доноси на нього. Опісля вибіг на подвіря і стрілив собі в голову. Тяжко раненого Кісєлевського перенесли до касарні, а в неділю перевезли його в тяжкім стані до шпиталю до Львова.

Причина вбивства полковника і сержанта ще невияснена. Одні кажуть, що полковник Обєдзінський, вводячи підірвану в полку дисципліну, був занадто вимагаючий і строгий. Инші кажуть, що Кісєлевський доконав обох вбивств з пімсти за викриття його надужить.

НОВИНКИ.

— **Пригадка.** У вівторок, дня 11. травня 1926 р. відбудеться заходом Народньої Орґанізації Українців м. Львова в великій салі Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові вул. Шашкевича ч. 5 народне віче. На порядку нарад справа фондації „Народнього Дому" у Львові та господарка цею фондацією. Тому, що справа важна, як найчисленніша участь українського громадянства на вічу конечна. Бажаним було би, щоби українська львівська інтеліґенція, яка звичайно так нечисленно приходить на віча, відступила бодай цим разом від цеї „засади" та явилася громадно на вічу. Початок віча в год. вісємої вечером.

— **Комітет для вшанування 10-ліття смерти І. Франка** подає до загального відома, що наліпки на вікна вже можна набувати по 20 сот. за штуку у Львові в книгарні Н. Тов. ім. Шевченка, в книгарні УПТ. і в Союзнім Базарі. — Повітові і місцеві комітети можуть замовляти наліпки просто в Комітеті (Львів, Ринок 10 II. Т-во „Просвіта"). До всіх філій „Просвіти", складів „Народньої Торговлі", висилка вже відбувається. — З замовленнями спішити, щоби усталити висоту накладу.

— **Примхи температури.** Після сензаційних повідомлень від сонця, що приходить нарешті весна і кількох справді весняних днів, погода надумалась і метнула хвостом, мов лисиця. У всій середній Европі студінь. У Баварії та Шварцвальді зима. Від 7-го травня шаліла сніговиця, вкривши все снігом на висоті 800 метрів. У Франції великі бурі; у Воґезах сніги. У Відні температура показувала 7 степ. Ц., отже на 11 степ. менше, як минулого тижня. І в нас позимніло, а вранці 10-го ц. м. падав дощ зі снігом. У звязку з цим дивним явищем природи, німецькі пасічники звертають увагу, що бджоли є найкращими вістунами погоди. Цього року бджоли винищили трутнів ще перед часом рійки, не даючи їм виконати свого завдання: запліднення маток. Бджоли хотять таким робом зменшити яко мога свою родину, прочуваючи холод, який не дасть їм змоги зібрати досить меду.

— **Заморські вісти.** Ми вже інформували про те, що з редакції американської „Свободи" уступив п. Лотоцький, а на його місце прийшов д-р Лука Мишуґа. Тепер зачуваємо, що п. Лотоцький має приїхати вже в половині травня на кількамісячний побут до Львова. Д-р Л. Мишуґа далі виконує обовязки секретаря Обєднання. — В американській „Свободі" з 2-го квітня „Обєднання" просить краєву пресу передати до відома загалу, що „Обєднання" веде головно допомогову акцію та висилає зібрані гроші згідно з ухвалою конґресу тільки на руки загально-народніх установ. Поза центральними установами висилає „Обєднання" допомоги тільки тим установам чи навіть приватним особам, для яких перевели тут спеціяльну збірку і ціль якої означили самі жертводавці. На те звертає увагу „Обєднання" тому, що дістає дуже багато письм з краю навіть від приватних людей, що просять допомоги для себе особисто. Також не уділяє „Обєднання" ніяких інформацій ні що до студій на американських університетах, ні не вишукує посад для тих, що покінчили краєві університети. При тім зазначує, що в першому випадку треба звертатися за інформаціями до американських консулятів, а в другому випадку заявляє, що для покінчивших краєві університети в Америці ніяких посад нема.

— **З хроніки самогубців.** Служанка при вул. Кохановського 15, Софія Б., сповнювала свої обовязки так совісно, що припаливши в ґрубці недільне печиво, з розпуки хотіла отруїтись сільним квасом. На щастє випила квасу за мало і

виздоровіла, почуваючи повну відразу до смерти. — Тіло 42-літнього почтового урядовця Меч. Терлецького найшли на залізничім шляху між Скниловом і Басівкою.

— **З темної хроніки.** Чимало проворности виявили два львівські арештанти Соя та Цесельський, засуджені на два тижні. Їх бажання свободи було таке сильне, що рішили вирвати собі зуби. Коли вартовий вів їх до амбуляторії в Бриґідках, вони по дорові встигли скинути зі себе залізні пута і щезнути у вуличній юрбі. — Опікункою сільських злодіїв стала молода 22-літня власниця крамниці з Добрусина, равського повіту Реґіна Вольфівна. Трьох молодців, двох Домарадських і Лепінка, грабили селян і відпродували добичу Вольфівній, яка їх частувала горілкою та гостила. Все це товариство засуджене на кількамісячну вязницю.

— **Не хотять дітей.** Випадки підкинених дітей повторяються далі. На вул. Збараській ч. 1. найшли вчора 2-місячну дівчинку загорнену в лахміття. Поліція арештувала служанку Грушківну за підкинення своєї дитини в иншім місці. Майже одночасно львівський суд присяжних засудив сільську дівчину Гораківну на півтретя року важкої вязниці за те, що задушила свою дитину кусником вугля і кинула її на поталу злій собаці. Інстинкт собаки був ніжніший як матері, бо коли вона зачинена завила, збіглись сусіди і злочин виявився.

— **1000-літний парлямент.** Ісляндський парлямент, Альтінґ, у місті Рейкавік, уважає себе найстаршою цього рода інституцією в Европі, бо святкуватиме в 1930 році своє тисячелітнє істнування. Уряд уже нині приготовив програму ювилею, на який запрохає представників усіх держав. На чудовій рівнині Тінґвалля, де парлямент радив від 930 до 1798 р., уряд одчинить величезний національний парк і зорґанізує все свято.

— **Голова численного роду.** Померла у Львові у жидівськім шпиталі жінка Шпроцерова, з Камінки Струмилової, яка вславилась не лише своїми 102 роками, при повнім здоровлю аж до смерти, а головно нащадками. Мала вона 10 дітей, 40 внуків і 60 правнуків.

— **Податок на шляхоцтво.** Бельґійський уряд видав закон, що при видачі документів для признання комусь шляхотського титулу, перенесення його, або потвердження, дотична особа платитиме податок, згідно зі своїм маєтковим станом, від 2.500 до 10.000 франків.

— **Париж** має тепер на підставі останньої статистики 2,838.416 мешканців, себто на 25.000 менше, як у 1921 р.

— **Сім чудес світа.** Один американський часопис зорґанізував анкету між тисячею учеными в Европі та Америці: що можна уважати семи чудесами сучасности? Відповіди прийшли в такім порядку: бездротний телеґраф, телефон, літак, радій, спектральна аналіза, проміння Рентґена, Панамський Канал, лічення ран без болю і синтетична хемія. Старовина знала таких сім чудес світа: Олександрійська морськаліхтарня, Родійський Кольос, святиня Діяни в Ефезі, висячі городи Вавилону, піраміди, гробниця Мафусаїла і статуя Юпітера в Олімпії. Там техніка єдналась з мистецтвом, нині з наукою.

— **Занепад московського собору.** Один з найкращих російських соборів: Ісакієвський у Ленінграді, валиться, внаслідок недостачі догляду /

…стичною. І — навпаки — держава, що виплекала цей іррендентизм, є змушена нищити його в імя свого істнування. Є це боротьба держав проти своїх горожан.

Через те впорядкована адміністрація є виключена, через те хворіє внутрі держава, але це є тільки одною стороною лиха. Зовсім природно, що в пошуканні за підмогою, в обороні свого істнування іррендента звертається до свого матірного пня. Це знову викликує ворожі відносини між сусідуючими державами, а вислід цеї ворожнечі є безвиглядність мира в Европі яко тривкого стану.

Чи немає ніякого виходу з цього примусового положення, яке неминуче веде до вічного юдження, бойкотів і нових воєн?

Каміллньо Морокутті, Італієць по національности і Югославянин по державній приналежности, в брошурі „Европа й етнічні меншини" шукає виходу з цих жорен народів. І той вихід добачує він в створенні бльоку нац. меншин. Всі меншини терплять однаке лихо. Всі вони не хотять дати себе справити, знищити. Всі бажають зберегти свої національні прикмети, свою культуру, свою душу, свій стан посідання в цих важких часах загальної патольоґії і випливаючих з неї страхіть. Отже нац. меншини повинні створити спільний національний бльок, який був би їх взаїмною зарукою. Нац. меншини взаїмно підтримувалиб себе і взаїмно обороналиб свої інтереси шляхом відповідного натиску на уряди і держави (нпр. данські Німці булиб обовязані заступати інтереси данської меншини в Німеччині і — навпаки — німецькі Данці інтереси німецької меншини в Данії і т. д. всюди, в цілій Европі).

Найбільшою перепоною такого бльоку і такої взаємної поруки, перепоною, що різко зазначилася в Женеві мин. року, є питання льояльности. Чи меншини повинні виразно й безсумнівно зректися змагання приєднатися, повернути до свого матірнього краю? Ця вимога є дуже важкою і для багатьох неможливою до сповнення. Одначе можна згодитися на припинення іррендентистичної пропаганди, щоби дати спромогу нац. більшости припинити розпочату денаціоналізацію. Таким чином нац. меншина збереглаб себе від винищення, виявляючи льояльність супроти себе самої, не спускаючи з ока того, що в будучій Европі нинішні границі не матимуть нинішнього значіння, та що розвязка наболілого нині меншинного питання зможе відбутися мирно, без викликування воєн. Бльок европейських нац. меншин якраз повинен підготовити мирну розвязку меншинної проблєми понад істнуючі тепер державні границі.

Такі є погляди Кам. Морокутті і проф. Брокгавзена, такою є нова, пропонована ними тактика оборони нац. меншин перед їх загладою.

Національні меншини.

А. Т. Е. (Агенція телєграфічна „Експрес") на основі матеріялів „Інституту національних меншин" подає деякі інформації про життя неволених народів в Польщі і за кордоном.

Реконструкція Білоруського Національного Комітету у Вильні.

„Курєр Віленьскі" звідомляє, що в половині квітня ц. р. відбулося зібрання членів Білоруського Національного Комітету у Вильні, вибраних на основі нових мандатів від поодиноких білоруських установ. Селянсько-робітнича білоруська громада (група пос. Тарашкевича) втратила свій вплив в комітеті в користь білоруського „Сел. Союзу" (група послів Яремича й Рогулі) та білоруської християнської демократії (група пос. о. Станкевича). „Угодова" (по нашому „хлібоїдська") група Павлікевича (білоруський Данилович) з органом „Беларуске Слово" (білоруський „Сел. Прапор") — очевидно — не входить до комітету.

Річне зібрання Литовського Комітету у Вильні.

Недавно відбуте річне зібрання Литовського Комітету у Вильні звернуло головну увагу на шкільні справи, а спеціяльно на справу учительської семинарії у Вильні і гімназій у Вильні і Свєнцянах. Комітет робитиме заходи, щоби литовські вчителі, яких досі не допущено до державних іспитів, могли їх скласти ще перед новим шкільним роком. Президія Литовського Комітету лишилася в давному складі з д-ром Олсейком на чолі.

Німецький уряд і нац. меншини в Німеччині.

Дня 9. березня п. р. Союз нац. меншин в Німеччині звернувся до канцлєра німецької републики з меморіялом, в якому виставлено найважніші постуляти нац. меншин. У відповіди на цей меморіял міністер внутр. справ Кільц наліслав до Союзу нац. меншин таке письмо:

„У відповіди на вгорі згадані листи Шан. Панів маю честь закомунікувати, що представлені мені Союзом бажання піддам подрібному розглядові в порозумінні з дотичними пруськими властями. Застерігаю собі найвічливіше вернути до цеї справи після закінчення розгляду. — Д-р Кільц".

Проєкт шкільного закону в Чехословаччині.

Чехословацьке міністерство освіти покінчило з кінцем квітня ц. р. праці над проєктом шкільного закону в Чехословаччині. В проєкті стрічаємо постанови, що торкаються нац. меншин в ділянці привселюдного шкільництва. В нечеських школах проєкт допускає викладові мови: українську, німецьку, польську, мадярську і гебрайську.

Принціпово шкільна влада повинна вдкривати школи там, де в проміні 4 км. є 40 дітей у шкільному віці. Міністер освіти може основувати школу і там, де немає 40 дітей. Ця постанова головним чином має на приміті школи для нац. меншин. Крім того міністер має право заснувати спеціяльні кляси для дітей, приналежних до нац. меншин в чеських школах. Якщо повстає меншинна школа, тоді рішає міністр освіти, чи має її перейняти адміністрація державних шкіл. Тоді меншинна школа повинна бути удержувана так, як школи, удержувані шкільними громадами. Таким чином повинна бути усунена ріжниця між меншинним і більшинним шкільництвом. Держава удержує тільки школи утворені повище законно приписаного minimum, лише меншинні школи може перейняти держава навіть з нижчим від законного minimum (40 дітей) і то головно тоді, коли до тих шкіл неприхильно ставляться шкільні органи, опановані нац. більшістю. Про національність дитини рішає батько.

По широкому світі.

Французько-німецький договір про воздушну фльоту забороняє Німеччині будувати військові літаки, даючи повну свободу торговельній фльоті, з застереженням, що цих літаків уживатимуть виключно на потребу звичайних воздушних ліній. Весь персонал німецької воздушної фльоти може контролювати Ліга Націй.

У Мароку почалась знову війна. Французько-еспанські війська йдуть офензивою, Абд-ель-Крім змішнює надбережну оборонну лінію.

Справа Ради Ліги Націй увійшла знову в нову стадію. Є думка, щоби ждати на вибір нового президента Бразилії, який почне урядувати у жовтні і не буде таким упертим щодо свого становища як теперішній. Тоді Рада Ліги Націй зібралася би замісць вересня у жовтні, а справу вступу Німеччини до Ліги пересунули би на січень 1927 р.

Розконспіровані конспіранти.

„Поґотове патріотуф польскіх" перед судом.

По переслуханню обвинувачених, що боронять себе тим, немов би то ППП. мало за завдання виключно допомогу урядові на випадок комуністичного перевороту і

О. КИСІЛЕВСЬКА.

На марґінесі жіночого руху.

Коли бачимо оці недавно заініціовані жіночі анкети, наради, зібрання, мимоволі насувається думка: чи справді почнеться у нас нова епоха, чи, як це звичайно в Українців буває, ціла широко закроєна акція спалахне, як жменя соломи й осяде чорною купкою попелу?

Розум каже, що коли у нас не загинув ще зовсім самозберігаючий інстинкт, то на цей раз воно не повинно на соломянім огні скінчитися. Цей рух, хоч може не всі здають собі з цього справу, не викликає мода або амбітна забавка одиниць — а тверда, необхідна конечність, просто самооборона перед неминучою руїною, моральною і матеріяльною загибілю народу. Бо куди, у який кут ми не звернулися би, до якої не взялися би праці, все, наче в мур головою, вдаримося в конечність активної праці жіночих мас, тих мас, на яких як на гранітовій підвалині, будуватися мусить відродження нашого народу.

Ось хочби в господарській ділянці. Коли до недавнього часу господар дбав про засів збіжа й тутже з руки продавав та заспокоював тим усякі господарсько-родинні видатки — нині, якщо схоче піднестися з руїни, мусить вести свою господарку так, щоби зужиткувати плоди свого поля на виплекання добрих молочних коров, несучих курок, легко тучних свиней і щойно доходом із них удержувати себе й родину. Отже все, біля чого він у полі трудиться, перейде спільно через жіночі руки й принесе зиск або втрату, залежно від освітнього рівня хазяйки.

Найважнішим етапом нашого економічного розвитку мусить бути загальне кооперативне обєднання. Та й тут найбільші наші зусилля не поможуть, доки не зрозуміє й не візьме діяльної участи в кооперації загал жіноцтва.

Якщо схочемо впливати на наше молоде покоління — справити його виховання, скріпити фізично й морально; коли схочемо дати як най ширше поле ділання „Рідній Школі" (а без цього грозить нам винародовлення й деморалізація) у цій праці з нами рука в руку мусить іти хоч не високоосвічена, але розумна, свідома громадянка-жінка.

Та ці правди зрештою всім знані. Ми привикли до них всіх і напевно вони не псувалиб нам нашого супокою, якби не те, що недавними часами змусило інтелігенцію занятися селянином, а саме: признані жінці політичні права, — ця одинока добра спадщина, яку дістало жіноцтво. Це одно дає нам надію, що всупереч усій нашій байдужости, справа розвитку сільського жіноцтва не зійде з черги, а чим буде ближче до виборів, тим яркіше выринатиме, тим ставатиме актуальнішою.

Одначе що робиться для освідомлення, освічення, притягнення до суспільної роботи жіноцтва? Там мало селянок може користати. Правда, в кількох містах улаштовано курси шиття, одначе з них мало селянства користає; в кількох повітах енергійні управи „Союза Українок" скликали з великим успіхом жіночі анкети, то тут, то там заснували жіночий гурток або заохотили жіноцтво, щоби вступало в члени наших просвітних чи економічних установ. Та супроти розміру праці, не можна хіба уважати за перші спроби, як жіноцтво відгукнеться на цю акцію, та як поведе дальшу роботу.

Хто був на такій анкеті, той бачив на власні очі чудо: жінка, що приходила непевна, залякана, прибита долею, якій піддавалася з крайною резиґнацією, після доброї промови підносила свою роками схилену голову й вдходила з внутрішнім душевним світлом, що відповідно піддержане світитиме їй, як звізда серед пітьми.

Крім зборів та анкет другим етапом роботи на цьому полі є основування жіночих гуртків: секція при читальнях чи кооперативах, або окремих, як кружки „Союза Українок". Є багато прихильників цієї останньої методи, але й не менше є тої думки, що творення окремих жіночих гуртків є зайве, що жінки повинні працювати якраз разом з чоловіками. Гадаю, що перша метода доцільніша. Жіноцтво мусить спершу осмілитись, освоїтись з новим положенням, мусить мати змогу свобідно в власному гурті збиратися, обговорювати не одну спеціяльно жіночу тему — а щойно згодом зможе вповні використати свої права і стати поруч з мущиною.

Великою помічю у цьому була би наша сільська інтелігенція. Правда, до цього часу дуже мало хто стає до праці над відродженням сільського жіноцтва, поруч з міською інтелігенцією, — одначе треба надіятися, що це наслідок незрозуміння ваги хвилі. І коли нам удасться хоча би кожну одиницю зокрема переконати в обовязках, які кожний з нас з огляду на повагу ситуації мусить прийняти на себе, то остаточно удасться нам приєднати і їх до нашої роботи.

Розуміється, що таким сільським кружкам необхідно надати зміст через уладжування по селах відчитів, а особливо коротких практичних курсів. Ніхто не думає, що однотижневими викладами можна когось навчити добре варити, пекти, господарити, плекати діти, ходити біля недужих і т. д., але кількаденний побут інтелігентних людей серед сільського жіноцтва, подання практичних вказівок та порад, — зробить багато добра, затіснить звязки між інтелігенцією і селянством, заохотить до дальшого заінтересування даним предметом, приєднає тих, що досі до такої акції ставляться байдуже, а то й вороже.

Недавний зізд делєґаток філій „Союза Українок" дав нам змогу почути, що в ріжних сторонах краю роботу цю започатковано з незвичайними успіхами; але із тих звітів бачимо теж, що в ріжних місцевостях трудно до цієї роботи, як слід, підійти, а в инших таки зовсім і не починали її. На згаданому зізді прийняли одну дуже важну й корисну постанову, а саме, що „Союз Українок" має право в разі потреби відвідати філію „С. У.", вглянути, — як, або чому робота не йде й своєю порадою, інтервенцією спонукати дану філію до інтензивнішої роботи. Бажане булоб, щоб обдумавши всесторонно плян роботи, організаторки схотіли скористати з наданого їм зіздом права й розпочали свою організаційну акцію по сплячих закутинах нашого краю. У нас під цю пору не сміє бути недіяльних жіночих організацій; не сміє бути відмови від загально-громадянської роботи через дрібну чисто філянтропійну роботу. (На це покликати треба до життя спеціяльно призначені товариства). Союзи мусять на себе взяти суспільну роботу ширшого значіння — мусять обрадити спільно з покликаними до цього товариствами, як твердо й рішуче переводити в життя велику переломову працю.